

EEEH Dergi
Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 54

Ağustos 2018

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke, Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Burak Sarı.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

İçindekiler	2
Editörden	3
Emanet Kimlikler.....	4
3 B'nin 2'ncisi Beyaz Baston.....	6
Benim Küçük Yansıtma Oyunum.....	11
Anlatacaklarım Var.....	14
İnanç	17
İlk Görüşte Aşk.....	20
Cinsellik ve Kanıksanmış Sağlamcılık.....	23
Sağlıkta Erişilebilirlik Sorunları	26
Pahalıya Patlayan Doğum Günü Hediyesi.....	29

Editörden

Merhaba sevgili okurlarımız,

Sıcak yaz mevsiminin son günlerinde birbirinden güzel dokuz yazıyla yine karşınızdayız bu sayımızda.

Biz kimiz? Kimliğimizi biz mi inşa ediyoruz yoksa bize layık bulunanı mı kabul edip kuşanıyoruz? Dayatılanı kabul etmezsek nasıl hissediyor ve ne yaşıyoruz? İşte Bahar Yavuz tüm bunları düşündürüyor bize bu ay. Sonra konuk yazarımız Habil Bozkurt kendi kimliğini ve bağımsız hareketini kazanmak için yürüdüğü yolu tatlı tatlı anlatıyor bizlere. Mutlaka okuyun. Yolda keyifle yürürken canınızı sıkanlar çıkmayacak mı peki? Elbette! O zaman onlara neler söyleyebileceğinizi duymak için Elif Emir Öksüz'ün yazısına kulak verelim. Söyleyeceğinizi söylediniz çünkü bir meseleniz ve anlatacaklarınız vardı ama karşılık gelmiyor öyle mi? Acaba neden? Merak edenler Meral Sözen'in, yine bizi bize bizden iyi anlatan yazısına uğramadan geçmesin. Tüm bu mücadele bazen çok heyecan verici ama bazen de yorucu, sıkıcı ve karamsarlığa kapılıyorsunuz öyle değil mi? İncancınızı tazelemek istiyorsanız Sevgi Mart'ın yazısını bir solukta okuyacaksınız. Peki aşk sizce zor mu? Kimliğinin her bir parçası ile mi seversiniz birisini ya da kimliğine yüklenen kalıplar nedeniyle onu red mi edersiniz? Mihri İlke Çeperli kişisel deneyimleri üzerinden yazmış bu ay. Herkes okumalı. Cinsellik söz konusu olduğunda bize dayatılanları daha mı kolay kanıksıyoruz? Peki bu nelere yol açar? Öğrenmek isteyenleri Beyza Ünal'ın bu çok önemli konuyu kaleme aldığı yazısına bekliyoruz. Kimliklerden bu kadar bahsedip erişilebilirlikten söz etmemek olmaz. Sağlık hizmetleri ve ilaçlar konusunda sıkıntılarınız mı var? Konuk yazarımız Gözde Kılıç bu konudaki deneyimlerini ve beklentilerini paylaşmış. Bakalım neler söylemiş bizlere? Erişilebilir bir hediye almak harika! Peki bu uğurda ne kadar mücadele vermek gerekiyor? Yazarımız Mürşide Ciğerlioğlu kendi macerasını anlatıyor bizlere. Mutlaka okuyun.

Herkese sevdikleriyle birlikte, mutlu bayramlar dileriz.

Emanet Kimlikler

Bahar Yavuz

psybahar@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Yoldan geçenler, kuyruk bekleyenler, kapıdan girenler, merdiven çıkanlar, selam verenler ne ister? Günümüzü, gecemizi, anlar içinden bazılarını dolduranlar, harcayanlar ne bekler? Zihinlerinde, gönüllerinde bize dair neler uçuşur, yerleşir, pekişir? Yoksa bütün selamlaşmalar, karşılaşmalar birer kendi kalıbından hayatlar, tecrübeler dondurup hazırlamaktan mı ibarettir?

Sahi engelsizler, engelli bireyleri görünce, duyunca, düşününce ne isterler? Şans mı, iyileşme mi, umut mu, dua mı umarlar? Her gün geçtiğim merdivenlerde bana sarılan adam, toplu taşımada telefonumun ekranına göz dikip yardım edebileceğini suratıma üfleyen kadın, otobüse elinden tutmadan binemeyeceğime iman etmiş bir yolcu beni bir kör olarak nasıl hayal eder, benim için ne düşünür??

Yardıma muhtaçlığımızla, hayat dolu gülüşümüz, engelimize rağmen aşklarımız, eksikliğimizin bize bahşettiği başarılarımız, kariyerimizle ne ilginç mahlûklarız! Kimimiz mutsuz olunca, dünyanın kötülüklerini görmediğimiz için örneğin, teselli ediliz, ama mutlu olunca onlar o halde bile yapamadıkları için kıskançlık dolu kalpler bize minnet gülücükleri hediye etmeye uğraşır. Kendimiz olduğumuz için değil, karşımızdaki kalıbını bize uzatıp doldurmaya uğraştığı için bir kimlik kazanır gibiyiz. Onlar olmasa, yansıtmasa, kurgulamasa bizi, yokuzdur. Hayaletler, vücut bulamamışlar, bir kimliğe kavuşmamışlar, oradan oraya dolaşır da bir etiket bekleriz... Ne zaman ki biri gelir yapıştırır, işte o zaman rahata erer yolumuza gideriz.

Hakikaten biz ne isteriz, ne bekleriz? Bu dünyaya herkes gibi geldiğimizde, onlar kimliklerini alırken, biz başka bir türün mensupları olarak boynu eğik kaderimizi mi bekleriz? Öteki, dünya milyarlarca farklılığa ev sahipliği ederken, kategorilere sığınmayı arzulayacak kadar biçare midir?

Oysaki içinde engelli kimliğiyle de sınıflandırılmış bireylerin olduğu, genelden ayrıştırılmış kimliklerin sahipleri, hiç de biçare olarak tanımlanacak insanlar değildir. Bizim de kendimizi var edişimizin, besleyişimizin, büyütüşümüzün yolları var elbet. Benliğimizi ortaya koyarken burnumuzun dibine kadar sokulan kalıpları istemeyiz. Kalıp cümlelerden boğuluruz. Bir şeyleri ifade ederken de herkesin başvurduğu kemikleşmiş sözcük yığınlarını ağızımızdan çıkarırken zorlanırız, şüphe duyarız; rahatsız hissederiz. Bazen yorgunluktan, bazen kolay geldiği için bize dikilen etiket kostümlerini giyeriz belki ama bir gün bize ait olmayan kıyafetleri taşımak ağır gelmeye başlar. İnsanın en temel ihtiyaçlarından biridir çünkü kendi olmak, bir aidiyetle bedenleşmek, kendini var etmek... Emanet benliklerle çıkılan yolun sona ermeyeceğini ve daima aynı noktada bırakacağını insan er ya da geç fark eder.

Bugün düşünün yalnızca bir an, emanet bir kimlik mi kuşanıyorsunuz ki dar geliyor size ya da bir çuval gibi geniş veyahut kendi kimliğinizin içinde dışarının tüm tehlikelerine rağmen rahat mısınız?

3 B'nin 2'ncisi Beyaz Baston

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Ne severim her sabah elime beyaz bastonumu alıp dışarı çıkmayı. Beyaz bastonumu elime alıp dışarıya çıktığım her gün sanki ilk günmüş gibi heyecanlanırım. İple çekerim dışarıya çıkacağım saatin gelmesini. Hatta bazen hiç sebep yokken özlerim onu. Dayanamayıp bastonumu dayalı olduğu yerden alıp sever, okşarım. Yolda karşıma çıkan direk, araba, elektrik trafosu gibi envai çeşit engeli bastonumla önceden fark edip yanlarından geçip gitmeye bayılırım. Bastonumu elime her alışımında bu konuma gelene kadar verdiğim mücadeleyi düşünürüm.

Muhtelif sesli dergilerde körlerin bağımsızlıklarını kazanma mücadelelerini işleyen çok sayıda yazı neşredildi. Temel mevzuu kör şahsın beyaz bastonuyla tek başına sokağa çıkmasına karşı çıkan çevresine karşı verdiği mücadele olan bu yazıların en kapsamlısını Amine Ennur Aksoy'un EEEH Derginin 18'inci sayısında yayınlanan "Derin Bir Nefes, Bir Baston, Bir Adım" isimli yazısında okudum. Amine Ennur Aksoy şimdi nerededir, yazısında bahsini ettiği 1019'uncu noktaya ulaşabilmiş midir bilmem ama farklı tarihlerde, farklı şehirlerde, farklı şartlar altında yaşanmış olsa da Amine Ennur Aksoy'la temelde aynı hikayeyi paylaştığımızı fark ettim ve ben de derginin bu sayısında dilim döndüğünce kendi hikayemi anlatmaya karar verdim. İstifadeye vesile olması temennisiyle.

Hafızamı yokladığım zaman pek çok kere adını duyduğum "bağımsız hareket" le alakalı ilk fikirlerimin 2009 senesinin temmuz ayında liseden sınıf arkadaşım Namık'la beraber katıldığımız bilgisayar kursu sırasında yeşerdiğini görüyorum. Kursu gittiğimiz süre boyunca kör arkadaşlarla beraber tek başıma yemeğe çıkmam, kursun tatil olduğu zamanlarda tek başıma köye gitmem beni içinde yaşadığım hayat şartlarını sorgulamaya itti. Demek ki mecbur kaldığım zaman pekâlâ şehir içinde tek başıma gezebiliyordum: tatil zamanı tek başıma köye gidebiliyordum. O halde neden hayatımın çoğu

safhasında başkalarının yardımına muhtaç oluyordum? Bir yerden bir yere gitmek için birilerinin bana refakat etmesine, en ufak bir işimi halledebilmek için babamın köyden kalkıp gelmesine ne gerek vardı? Neden hala izin dönüşlerinde birilerinin beni okula bırakmasına ihtiyaç duyuyordum? Biraz düşününce tüm bunların toplumun bana çizdiği sınırlardan kaynaklandığına karar verdim. Fakat nedense uzun süre bu yapay sınırları ortadan kaldıracak bir çaba içerisine giremedim. Ta ki lise 3'e geçtiğim senenin ilk gününe kadar. O gün okulun ilk günü olması hasebiyle hocalar ders işlemek yerine talebeye nasihat etmeyi tercih ediyorlardı. Dil ve Anlatım hocası Şahin Hoca sözün bir yerinde:

“Bakın bunların hayatlarının yarısı yok, ama bunlar bir yerlere gelmeyi hak ediyorlar” dedi. O anda beynimde uzun süre karanlıkta kalan bir odanın elektrik düğmesine dokunulmuş gibi bir ışık yandı. Toplumun geleceğini şekillendirmekle vazifeli bir eğitimci olan Şahin Hoca'nın yaklaşımını tasvip etmek elbette mümkün değildi. Ancak gerek ben gerek arkadaşım Namık, adeta onu kendince haklı çıkaracak bir hayat sürmekteydik. Ara sıra bir takım alış veriş işleri için bir refakatçi yardımıyla çarşıya çıktığımız zamanları saymazsak ne okul çıkışı çarşıya takılabiliyor, ne internet kafeye gidebiliyorduk. Başkalarının iki liraya gidip geldikleri il merkezine biz Ilıca Kaymakamlığı'nın bize okul servisi olarak tahsis ettiği taksiye fazladan seksen lira vererek gidip gelebiliyorduk. Hafta sonları başka arkadaşlar izin defterini imzalayıp çarşıya giderken, biz çoğunlukla vaktimizi yurttan geçiriyorduk. Ancak bu vaziyet daha fazla böyle devam etmemeliydi. Hemen o gün bu vaziyeti değiştirmek, bu yapay sınırları bir an evvel ortadan kaldırmak için mücadele etmeye karar verdim.

Tabii bunun yolu bağımsız hareketimi geliştirip her ortamda kendi kendime yetebilir hale gelmekten geçiyordu. İlk olarak yurttan okula tek başıma gitmeyi denemeyi düşündüm. Bugünden geriye baktığımda bunun bir strateji hatası olduğunu düşünüyorum. Eğer hemen yurttan okula gitmeye kalkmak yerine yurdun çevresini tanımaya öncelik verseydim çevrenin haritasını zihnime daha muhkem çizebilirdim. Bu da uzak mesafeleri keşfetmemde büyük kolaylık sağlardı. Üstelik idarenin ve yurttan nöbet tutan hocaların dikkatlerini üzerime daha az çekerdi. Ama o günlerde etrafımda bu gibi

mevzularda elimden tutacak, bana yol gösterecek hiç kimse yoktu. Bu yüzden maalesef işe en son yapmam gereken şeyden başlayıp okulla yurt arasındaki yolu elimde bastonumla tek başıma gitmeyi denemeye karar verdim. Ancak o yolda hiç tek başıma yürümediğimden yolu kaybetmem uzun sürmedi. Bereket versin oradan arabasıyla geçmekte olan bir amca beni arabasına alıp okula bıraktı. O günlere ait unutamadığım bir hatıram da, Namık'la beraber yurdumuza yaklaşık yüz metre mesafede bulunan bir atçılık kulübüne gitmemizdir. İkimiz de kör olduğumuz halde o mesafeyi sağ salım gidip gelebilmiş olmamız özgüvenimi öyle yükseltmişti ki, tek başıma okuldan yurda gitme denemelerim her seferinde yolumu kaybetmemle neticelenmiş olsa da, o atçılık kulübüne tek başıma gidip gelebilmiş olmak her şeyi görmezden gelmeme yetiyordu. Bu arada benim bu yaptıklarım yavaş yavaş yurt müdürünün ve yurttan nöbet tutan hocaların dikkatini çekmeye başlamıştı. Sık sık beni yanlarına çağırıp tek başıma dışarıya çıkmamam gerektiğinden, dışarıda bana bir şey olması halinde kendilerinin bundan mesul tutulacaklarından bahsedip kâh tatlı dil ile kâh sert bir üslupla tek başına dışarıya çıkmamam hususunda beni ikaz ediyorlardı. Oysa bütün bunlar benim umurumda değildi. Benim gözümde diğer arkadaşlar gibi çarşıya çıkmak, hayata atılmak, insanların içine karışmak vardı. Hayallerimi, geniş caddeler, internet kafeler, kafeteryalar süslüyordu. Hem bunun bir adım sonrası üniversiteydi ve orada rahat hareket edebilmenin yolu şimdiden bağımsız hareketimi geliştirmemden geçiyordu. Şimdilik önüme engeller çıksa da bu yolun beni özgürlüğe ve bağımsızlığa götürdüğüne inanıyordum. Ve ne pahasına olursa olsun bu yolu yürümeye kararlıydım. Hem diyelim ki hocalarım yaptıkları vazifeden dolayı dışarıda başıma bir şey gelmesinden endişe etmekte haklıydılar. Peki neden bu endişe çarşıya çıktığı zaman nereye gittiği belli olmayan, üstelik yurda son giriş saatinden çok sonra dönen diğer talebeler için değil de yalnızca benim için geçerli oluyordu? Çünkü ben kördüm ve onlara göre tek başına dışarı çıkmam imkânsızdı.

Bağımsız hareketimi istediğim gibi geliştirmeme mani olan bir diğer şey ise yurtla okul arasındaki mesafenin uzaklığıydı. O kadarki bilhassa bahar aylarında yurdun hemen önündeki otlak alanda çobanların hayvan otlattıklarını görmek mümkündü. Yaklaşan üniversite sınavlarına hazırlanma maratonu da elimi kolumu bağlıyordu. Bazı günler

değil yurttan, ders çalıştığım odadan bile dışarı çıkamıyordum. Böyle böyle bağımsız harekette hayal ettiğim yere gelemeden liseyi bitirdim. Oysa diğer arkadaşlar her gün çarşıya çıkıyor, Erzurum'a gidiyor, hayatı alabildiğine dolu dolu yaşıyorlardı. Hele ben yurdun elli metre uzağına gidemezken onların her Allah'ın günü okulumuzun bulunduğu Erzurum'un Ilıca ilçesinden yaklaşık yirmi beş kilometre uzakta bulunan il merkezine gidip gelmelerini kıskanmaya başlamıştım. Ben de günün birinde Erzurum'a gidip Cumhuriyet Caddesi'nde bir tur atmadan bu okuldan gidersem gözüm arkada kalır diye düşünüyordum. Bir gün tüm cesaretimi toplayıp Erzurum'a gitmek için bir plan yaptım. Yaptığım bu plana göre Namık'la ikimiz hava almak bahanesiyle dışarı çıkacaktık. Bir süre bahçede oyalandıktan sonra ben Namık'tan ayrılıp çarşıya giden yoldan tarafa savuşacaktım. Bir şey olması durumunda Namık bana telefonla haber verecekti. Namık her ne kadar benim yaptıklarına taraftar olmasa da arkadaşlığımız hatırına planımın bir parçası olmayı kabul etti. Ancak ne yazık ki planımı kusursuz bir şekilde uygulamama rağmen tam otobüse bineceğim sırada yurttan iki arkadaşına yakalanmaktan kurtulamadım. Onların beni yurda geri dönmeye ikna etme çabalarına aldırmandan durağa henüz yanaşmış bulunan otobüse binip gittim. Ancak nedense şehirde pek durmadım. Bir bardak çay içip yurda geri dönmek için tekrar Ilıca otobüsüne bindim. Yolda giderken bardaktan boşanırcasına bir yağmur başladı. Bu yağmurda yurda geri dönmek ciddi bir sorun olsa da hayalimi gerçekleştirmeye değerdi. Hem zaten büyük bir tevafuk eseri ben otobüsten iner inmez yağmur kesildi. Fakat yurda giden toprak yol çamurla kaplanmış olmalıydı. Bu da, zaten son derece zikzaklı ve karmaşık olan bu yolda yönümü bulmanın iyice zorlaşacağı demektir. Bereket versin o sırada dershaneden dönmekte olan bir arkadaşım beni gördü ve onun yardımıyla yurda dönebildim. Yolda beni gören hemen herkes neden böyle bir iş yaptığımı soruyor; nöbetçi hocanın bana çok kızdığını söylüyorlardı. Nitekim yurda varır varmaz hoca hem bana, hem benim Erzurum'a gittiğimi zamanında haber vermediği için Namık'a iki tokat vurdu. Daha sonra arkadaşlardan Namık'ın ben gelmeden önce de bu meseleden ötürü hocadan sert bir dayak yediğini öğrendim. Bu durumda zavallı Namık planımı uygulamamda bana yardım ettiği için benden fazla dayak yemiş oluyordu. Namık'ın hadiseden sonra yaptığından pişman olup kendisini böyle bir işe sürüklediğim için benimle üç gün konuşmaması yediği dayanın şiddetini gözler önüne seriyordu zaten.

Benimse içimde hayalimi gerçekleştirmiş olmanın huzurundan başka hiç bir şey yoktu. Hadiseyi duyanlar yanıma gelip böyle bir şeye nasıl cesaret ettiğimi soruyorlardı. Oysa benim yaptığım şey kendilerinin hemen her gün yaptıklarından farklı değildi. Her neyse o hafta okullar kapandı. Ve her kes evine dağıldı. Tercih maratonuyla geçen yaz aylarından sonra hem memurluğu hem üniversiteyi aynı anda kazandım. Fakat ikisi farklı şehirlerde olduğu için üniversiteyi dondurup tayinimin çıktığı şehre gitmeye karar verdim. Üniversiteye kaydımı yaptırmak için Ankara'ya gelme hazırlığı yaptığım sırada başvurduğum Ankara Yeni Mahalle'deki rehabilitasyon merkezine kabul edildiğimi öğrendim. Tayinimin çıktığı ildeki vazifeme başlama tebligatım henüz gelmemişti. Tebligat gelene kadar geçen süreyi rehabilitasyon eğitimiyle değerlendirdim. Yaklaşık bir ay sürdürebildiğim bu eğitim sırasında alçak kol, yüksek kol, bastonla merdiven inip çıkma gibi çeşitli bağımsız hareket tekniklerini öğrendim. Bilhassa sarkaç baston tekniği, kaldırımlarda sık sık karşımıza çıkan, duba, çıkıntılı rögar kapağı, gibi engelleri fark etmede, nokta tekniğine nazaran daha kullanışlıydı.

Rehabilitasyon eğitiminden sonra ilk vazife yerim olan Van'a gittim. Van sadece ilk vazife yerim değil aynı zamanda bağımsız harekette rüştümü ispat ettiğim bir yer oldu. Bu vesileyle beni tek başıma sokağa çıkmak için teşvik etmekle kalmayıp şehri tanımamda büyük emeği bulunan Altı Nokta'nın Van şubesinden Hafız İbrahim Ağabey'e de teşekkürlerimi sunuyorum. Sadece orada değil izne gittiğim zamanlarda kendi memleketim olan Yusufeli'nde bile tek başıma gezmeye başlamıştım. Doğduğumdan beri başkasının kolunda gezdiğim bu ilçeyi kendi başıma gezmek alıştığım bir şey değildi. Doğup büyüdüğüm memleketi yadırgıyordum. Memurlukta bir senemi doldurup tayin hakkı alır almaz üniversiteyi kazandığım Ankara'ya tayin aldım. Burada yaşadığım diğer yerlere nispetle daha özgür bir ortamla karşılaştım. Artık istediğim yere istediğim saatte gidebiliyordum.

Dergide bana ayrılan yerin kısıtlı olması nedeniyle gelecek ay kaldığım yerden devam etmek üzere yazımın bu ayki bölümüne son verirken tüm okuyucularımı Allah'a emanet ediyorum.

Benim Küçük Yansıtma Oyunum

Elif Emir Öksüz

filerime@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Selam dostlar,

Bebekti, doktora teziydi derken buraları epey boşladım. Hazır fırsat bulmuşken, sevgili Engin Yılmaz'ın paylaştığı sosyal deney kapsamına giren müthiş video da düşüncelerimi tetiklemişken, son zamanlarda yaşadığım bazı şeyleri paylaşayım istedim. Bazılarında ne tepki vereceğimi bilemedim, bazılarında da “Oh içimin yağları eridi” hissi yaşatan tepkiler verdim. Biraz tartışalım, biraz da birlikte gülelim ve sinir olalım istedim.

Bir iki ay önce kızımı kangurusuna koydum ve yürüyüşe çıktık. Dönüş yolunda yoldan geçen bir araba tam yanımda durdu ve “Pardon bakar mısınız?” diye camdan seslendi. Muhtemelen adres soracak diye düşündüm ve hatta ‘kör birine adres soran biri’ diye aklımdan geçirip kendimce mutlu oldum. Adam “Thanks for being so awesome. My baby is also with me, in the car” yani “Bu kadar müthiş olduğunuz için teşekkürler. Benim bebeğim de burada, arabada” deyip gaza basıp gitti.” Ters köşe oldum resmen. Ne diyeceğimi bilemedim. Zaten araba da çoktan gitmişti. Karışık düşünceler geçti kafamdan. Şimdi acaba öfkelenmeli miyim? Sıradan bir anne gibi algılanamaz mıyım, çocuğuyla sokakta yürüyen? Bu adam her gördüğü bebekli kadına durup böyle söyler mi? Bir kör olarak benden beklenmeyen bir performans mı sergiledim bir bebekle sokağa tek başıma çıkararak? Bu yüzden mi takdir edildim? Sorular, sorular, sorular...

Adam “Ay ne kadar da harikasin, bebeğin bile var” ya da “Hayata küsmemişsin” gibi bir şeyler zırvalasaydı, yukarıdaki soruları fazla düşünmeden sinirlenirdim hemen. Fakat adamın teşekkür etmesi ve kendisinin de bir bebeğinin olduğunu belirtmesi işleri karıştırdı. Acaba bu adamın kafasından ne geçmişti de arabayı durdurup bunları söylemişti?

Biraz daha düşününce, sanki küçümseyici, ötekileştirici gereksiz bir iltifat gibi değil de samimi içten bir takdir gibi algılamaya karar verdim adamın söylediklerini. Evet sıradan bireyler gibi algılanmak istiyoruz çoğumuz ve bazen toplumdaki tüm olağan bireyler gibi görünmez olmak. Fakat bazen takdiri iltifatı kabul edemez miyiz?

Engelli olmak tüm iltifatları tenis topu gibi geri fırlatmayı mı gerektiriyor? İçinde yetiştiğim toplumu ve aileyi düşündüm. Ben çocukken, gençken, aslında hemen her zaman, etrafımda pek çok kadın vardı, yalnız başına çarşıya pazara gidemeyen, bankamatikten tek başlarına para çekemeyen ve fakat kültürel olarak kabul gören hatta belki takdir edilen. Aileme kalsa hayatıma oradan oraya taşınan bir sepet gibi devam edebilirdim.

Baston kullanmamı kimse teşvik etmedi hatta önermedi bile. Lisede hazırlık okurken İngilizce öğretmenim okul değiştirmemi, benim için daha kolay olacak yani daha düşük seviyede eğitim veren bir okula geçmemi önermişti. Evlenmemi de beklemiyordu pek ailem. Nereden geldiğimi düşününce ben de kendimi takdir ettim, biraz hoşlandım sanki bu garip davranıştan. Adam bunları bilmiyordu elbette. Fakat toplumdaki önyargıların, dışarıdaki erişilebilirlik sorunlarının farkındaydı belki. Belki takdir etmişti beni çünkü kör olmama rağmen değil, bu kadar çevresel olumsuzluğa rağmen dışarı çıkmıştım. Belki kalıpları yıktığım için, sıradan bir insan, bebeğini gezdiren sıradan bir anne olduğum için beni müthiş bulup teşekkür etmişti. Belki, belki, belki... Keşke bilseydim aklımdan neler geçtiğini.

Gelelim iki gün önce yaşadığım, şüpheyi yer bırakmayacak kadar açık biçimde gıcık edici olaya... Okuldan eve dönerken bir durak erken inip kendimi bir külah dondurmayla ödüllendirmeye karar vermiştim. Dondurmacıya girip saçma sapan bir soruyla karşılaşmadan ve ilginçtir ki kıl bir davranışa maruz kalmadan dondurmamı aldım. Keyifli keyifli eve doğru yürürken karşıdan gelen bir kadın, beş altı metre ileriden yüksek sesle konuşmaya başladı. "Have you always been blind?" Türkiye'de sorarlar ya seninki doğuştan mı sonradan mı diye... Bence aynı o işte. Tam çevirmek gerekirse "Sen hep kör müydün?" denebilir. Artık biraz dilim sivrildi mi desem hazırlıklıyım mı desem bilemedim. Kadına yapıştırdım cevabı: "Have you always been sighted?" Ben de ona

“Sen hep görüyor muydun?” dedim karşılık olarak. Anlamadı elbette. Tekrar ettim. Kadın “Evet” diye cevap verdi ve saçmaladığının farkına vardırma çabamı görmezden gelerek konuşmaya başladı. Onun da kuzeni varmış görmeyen ama ona beyin tümörü tanısı konmuş falan filan. “Kusura bakmayın eve gitmem gerek” deyip yürüyüp uzaklaştım. Sonra düşündüm, keşke minik oyunumu devam ettirseydim diye. Ben de kadına “Benim de bir kuzenim var, o da görüyor ona da ishal teşhisi kondu” gibi şeyler söyleseydim acaba anlar mıydı?

Bu aralar bu tekrarlama yöntemini çok kullanır oldum. Kendi çapımda eğleniyorum. Taksici inerken “Dikkatli olun” diyor mesela. Ben de “Siz de dikkatli olun” diye cevap veriyorum. Tatlı tatlı yürürken gelip “Yardıma ihtiyacın var mı?” diye soranlara, “Hayır sizin var mı?” diye soruyorum. Sonra üzülüyorum biraz. En azından koluma yapışmak yerine sormuştu keşke terslemeseydim diye. Geçenlerde uslu uslu yardıma ihtiyacım olmadığını söyledim ama arkadaş ısrarcı çıktı. “Nereye gidiyorsun?” diye sordu. Tepem attı “Eve gidiyorum. Sen?” diye cevap verdim. Aptal, yanlış anladığımı düşünüp açıklamaya girişti. Gideceğim yere gitmeme yardım edecekmiş de ondan sormuş falan filan. İşte böyle dostlar. Bu yansıtma yöntemini çok seviyorum. Biraz daha alıştırmaya yapmalı, hazırlıksız yakalanmamalıyım.

Sizin de hoşunuza gider ve uygularsanız benimle paylaşabilirsiniz.

Bir dahaki buluşmamıza kadar kalın sağlıklı.

Anlatacaklarım Var

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Yıllar önce, sivilceli, gözlüklü ve ukala bir ergendim. Okuldan eve dönerken kaldırım ortalamış bir elektrik direğine çarptım; ince bir direkti. Nasıl da ortalamıştım, tam on ikiden alnımı gömmüştüm direğe. Metal direktten "çınnnn" diye bir ses çıkmıştı. Değişik bir histi. Hızlı hızlı yürürken birden sert bir cisim tarafından durduruluyorsunuz. İlk birkaç saniye şaşkınlık... Sonra olanı anlama ve anlamlandırma. Ardından da belli belirsiz bir acı. Hemen sonrasında şunları düşünmem gerekirdi: Direğin kaldırımdaki konumu ve gerekliliği, kaldırımların erişilebilirliği ve benim kişisel olarak uygulayabileceğim tedbir ve yöntemler. Ama öylem olmadı. Deneyimime alakasız bir yerinden ortak olan birileri vardı: insanlar.

Kaldırımın kenarında duran bir grup insan bana bakıyordu. Bir tanesi "cık cık cık" diyordu. Şaşırılmıştım. Yüzlerinde pek çok anlama gelebilecek bir ifade vardı: acıma, üzüntü, hayret, rahatsızlık, küçümseme, kınama, hatta biraz da kızgınlık. Bana yönelen bu denlin tepkinin nedenini anlayamadım. Zorla utandırılıyordum. Bu daha da değişik bir histi. Yanlarına gidip sesli düşünmeye başladım. "Sizi tam olarak rahatsız eden şey nedir? Neden beni kötü hissettiriyorsunuz? Ortada bir sorun varsa, bu sorunun sıkıntısını yaşayan benim. Mesele canımın yanmasıysa, canı acıyan benim. Ortada bir sıkıntı varsa bunun mağduru benim. Size ne oluyor? Neyi kınıyorsunuz, neyi ayıplıyorsunuz, neyden rahatsız oluyorsunuz? Sorunu yaşayan benim, bir de üstüne neden utandırılıyorum?" "Üzüldük" gibi bir cevap aldım. "Üzülme mi? Bana benden çok üzülme makamına nasıl taşıdınız kendinizi? Nereden buldunuz kendinizde bu haddi ve cüreti?" Hiç ama hiç inanmadım bu cevaba ama yine de rahatsız etti bu cevap beni. Bir başkasına, o kişinin kendisi için üzüldüğünden daha çok üzülme demek, o kişinin en az bir kademe üstünde bir konuma sahip olduğunu sanmak şeklindeki şuursuzluktan doğan bir hadsizliktir. Ayrıca bunu ifade ediyor olmak da saygısızlıktır açıkça. Evet,

böyledir. Üzüldürmeyin kendinize yoldaşlarım, en azından sizin üzüldüğünüzden daha fazla.

O günkü sezgilerim bana üzüntüden başka bir şeyler de olduğunu söylüyordu. İlkel bir şeyler... Bir kavrayış yetersizliği, acizce bir korku ve kendini ayırarak koruma içgüdü. Varlık bilinci evrimin alt basamaklarında kalmış bir tür insan tepkisi.

Her neyse, "Bir de siz canımı sıkmayın benim" deyip uzaklaştım oradan. Hiçbir karşılık vermediler bana. Evet, canımı sıkmazlardı elbet; çünkü onlara göre ben, direğe çarpmış biri olarak sinirimi onlardan çıkarmıştım sadece, hepsi bu. Yıllar geçti, insanlar değişti, ben değiştim, koşullar değişti, pek çok şey iyiye gitti.

Yaşamını medeni ülkelerde sürdüren, bilgili, görgülü, açık fikirliliğine güvenilir bir arkadaş, kendisiyle aynı apartmanda oturan bir görme engelliden bahsetmeye başladı. "Çok mutlu ya" dedi. Hani mutsuz olması beklenir ya, altını çizdi o yüzden özellikle. "Tek mi yaşıyor?" dedim; "Bakıcısı var" dedi. "Bakıcı mı?" diye sordum hayretle. "Yani" dedi, "Ev temizliğine, yemeğe falan yardımcı olmak için bir kadın geliyor." "Bakıcı mı deniyor ona?" dedim, "Yardımcı diyelim" dedi, "Niye demedin o zaman?" diye uzattım; işte dil düşünce bağlantısı. Üstelik bunu diyen kişinin evine, temizliğe ayrı, yemeğe ayrı, çocukların bakımına ayrı kişi geliyor. Engellinin aldığı sıradan bir yardım veya parasını verip satın aldığı bir hizmet, elini bir işe sürmeyen, üretmeyen, düşünmeyen insanlara dert oluyor. Hızımı alamadım yine; tamam sakinim. Asıl bahsetmek istediğim bu değildi.

Asıl mesele ben bunları anlatmaya çalışırken karşımda gördüğüm tepkisizliğe yakın suskunluk. Nedense böyle bir konuda herhangi bir sağlam, herhangi bir engelliyle tartışmıyor. Bir alttan alma, bir geçiştirme, bir "Tabii canım, haklısın" üslubu... Konuş arkadaşım, "Abartıyorsun" de, "Ne alakası var" de, "Ben böyle düşünüyorum" de. Hayır, demez. Bir an önce konuyu tatlıya bağlayıp kapatma isteği...

Durumu eleştiren veya bir şeyler anlatmaya çalışan eğer bir engelliye olmuyor. Çünkü

konuşan engelli, sadece kendi hassas durumundan 6t6r6 konuşuyor sanki. İ7erik diye bir Şey yok yani, her t6r anlatma 7abası bir tepkisellik olarak algılanıyor ve bir Şekilde idare edilmeye 7alışılıyor. Engelli hassas insan tabii, Şimdi "Seninle aynı fikirde değilim" falan desen, ayıp olur, alınır, kırılır, incinir, 6l6r bile maazallah.

Değil arkadaşım, besle kafanı l6tfen, 76nk6 yapabilirsin, engelli olmadığı halde karşısındakinin engelli oluşunu aşabilmiş insanlar varsa eğer, engelli kimliğine indirgenmeyi, ayrımcılığı, sağlamcılığı ve psikolojik Őiddeti normal kabul etmeyen engelliler de varsa eğer ki varlar, başka t6rl6s6 m6mk6n demektir.

İnanç

Sevgi Mart

sevgi.mart@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

O sabah Heyecanla uyandı. Heyecan gece yavaşça yanına gelmiş; ona sarılıp uyumuştur. Görmese de güneşin kendisine gülümsediğini biliyordu. Önce derin derin nefesler alıp; duygularını kalbine çağırdı. Artık kararlıydı. Gece yanında sadece İnanç kalmış ve onunla uzun uzun sohbet edip; bu gün tüm duyguları ile toplantı yapmayı ve artık hayatını geri almayı kararlaştırmıştı.

Umut, Sevinç ve Neşe ile el ele, hopyaya zıplaya geldi. Uzun zamandır bu toplantıyı beklediği ve söyleyecek çok şeyi olduğu belliydi. Karamsarlık, yüzünde her zamanki sikkın ifadesi ve kapkara maskesi ile ortama buz gibi daldı. Hüzün de bir yerlerden çıkageldi ve bir elinde sürekli gözyaşlarını sildiği mendiliyle, bir kıyıya ilişiverdi. Sıkıntı oflaya puflyaya gelip de İnanç, Umut, Neşe ve Sevinci görünce, Karamsarlık ve Hüzne bakarak; bu gün onların günü olmadığını anladı. Çünkü İnanç, kalbin en güzel koltuğuna oturmuş; beyinle sürekli sohbet halindeydi. Ve Sıkıntı biliyordu ki İnanç oradan kaldırmanın bir olanağı yoktu.

Kalbin sahibi, içeri doğru bakarak; herkesin hazır olduğunu görünce, konuşmaya başladı; "Sevgili duygularım, geceyi Heyecan ve İnançla birlikte geçirdim ve kendine "Normal" diyen insanların, benden aldıkları hayatımı, onlardan geri almaya karar verdim. Şimdi sizin fikirlerinizi öğrenmeyi ve desteğinizi istiyorum."

Umut tam ağzını açacakken, Karamsarlık atlayıverdi. "Bunun kolay olduğunu sanıyorsun değil mi? Nasıl yapacağını hiç düşündün mü? Haydi, şimdi kalk ekmek alıp gel. Daha kapıdan çıkarken, apartman boşluğuna konulmuş çöp kovaları, ayakkabılar, boş damacınalar önce bastonuna takılacak, fark edemediklerin de düşmene sebep olacak. Bunları atlatıp sokağa çıktın diyelim; kaldırımlara konulan askılar, dikilen elektrik direkleri, açılan çukurlar vesaire. Birini fark etsen diğerini algılayamayacak ve mutlaka

yaralanacaksın. Oysa evinde oturup; arkadaşlarının ihtiyaçlarını gidermesini beklemek çok daha güvenli ve rahat değil mi? Lütfen haddini aşma. Sakin ol. Sen melankolini yaşa, nasılsa insanlar gelip seninle ilgilenecek.” Hüzün, içini derin derin çekerek; gözyaşlarını kuruladı ve “Ay çok acıklı ya dayanamayacağım. Hem melankoli biterse ben nasıl yaşarım? Bunu hiç düşündün mü? Lütfen beni bir kenarda unutma!” diye sızlandı.

Kalbin sahibi, kararsızlığı aradı. Ancak, henüz uyanamadığı için, Kararsızlık ortalarda yoktu. İnanç panikle kalbin sahibine bakıyordu. Umut, koşarak gelen Kararlılığı gördü. Şimdi saflarının daha güçlü olduğunu biliyordu. Konuşmaya başladı; “Karamsarlığın söyledikleri belki doğrudur. Belki bunların hepsini yaşayacaksın. Ama unutma ki dışarıda yaşayacağın güzellikler, doğacak olumsuzluklardan çok daha fazla. Bir kere kimseye ihtiyacın olmayacak. Özgür olacaksın. Baharda çiçekleri koklamayı çok sevmez misin, işte birilerini beklemeden parka gidebileceksin. Kaç kez, kitap okurken kahven olmadığını fark ettin; ama tek başına dışarı çıkamadığın hatta kahve bile yapamadığın için; keyfin yarım kaldı. Arkadaşlarıyla buluşacağında, hep birilerinin gelip seni almasını bekledin. Şimdi buna ihtiyacın olmayacak. Sence tüm bu güzellikler için, harekete geçmeye değer mi?” Kararlılık hafif bir gülümsemeyle söze girdi; “Harekete geçmek için, beni defalarca çağırdın. Ama Karamsarlık ve Hüzün seni kandırmayı başardı. Şimdi onların sözünü dinleme; bak ben buradayım ve bir yere gitmeye de niyetim yok.” Sevinç ve Neşe yerlerinde zıplıyorlardı. “Haydi, haydi lütfen dene. Dışarıda harika şeyler yaşayacağız. Birlikte çok eğleneceğiz. Hiç kimse ve hiçbir şey bize engel olamayacak. Hayat bizi bekliyor. Bunu yapmalısın.” diye çığlıklar atıyorlardı. Karamsarlık, Sıkıntı ve Hüzün, karşı safın kazanmaya başladığını görünce, hep bir ağızdan itiraz sözleri sıralamaya başladılar. Bu arada, İnanç, Umut, Sevinç ve Neşe de onları bastırmak için, seslerini daha çok yükseltiyorlardı.

Kalbin sahibi, onları susturup; Güneşe döndü. Oradaydı, tüm sıcaklığı ve gülümsemesiyle ona “Haydi” diyordu. Ellerini çırpı ve kalbine döndü. “Sevgili duygularım, biliyorum, çok zorluklar yaşayacağım. Belki takılıp düşeceğim, belki aradığım yerleri bulamayacağım, sorduğum insanlar bana yanlış yerler tarif edecek,

hadsiz varlıklarla karşılaşıcağım. Yürüyecek kaldırım bulmakta zorlanacağım, bastonum bir yerlere takılıp kırılacak. Bindiğim taksici beni aptal yerine koyacak. Girdiğim mağazada görevli dehşete kapılıp bocalayacak. Ama her şeye rağmen, ben sokaklarda olacağım. Parka gidip çiçek koklayacak; tiyatro koltuklarında oturacak; sinemada film izleyecek; kafelerde arkadaşlarımla buluşacak; bindiğim otobüsün anons sistemini açtırmak için tartışacak; kaldırıma dikilen direkler için tedbirler önerecek; açılan çukurların etrafına işaretler koyduracak; kütüphanelere kullanabileceğim bilgisayarlar aldıracak; yerlere işaretler döşetecek; en önemlisi de insanlara ben de varım diyebileceğim. Haydi, hazırlanın çıkıyoruz. Gelmek isteyen gelir; istemeyen kalbimi terk edebilir.”

İlk Görüşte Aşk

Mihri İlke Çeperli

homoibretus@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

- İlk görüşte aşka inanır mısınız?
- + Bir saniye, bastonumu alıp geliyorum.

Yaşamın her alanında enteresan olaylarla karşılaşan biz sakatların gönül işleri de bir o kadar çetrefilli oluyor. Aşkın engel tanımadığı, sevginin her engeli aştığı bu dünyada nasıl yalnız kaldığımı bu yazıda sizlerle paylaşıyorum. İşte karnımda kelebekler uçuşturan, kalp atışlarımı tavan yaptıran o tatlı anılar...

Bir kadınla yüz yüze konuşacak cesareti kendimde bulamadığım için şansımı sosyal tanışma uygulamalarında deniyorum. Mesaj attığım her elli kişiden en fazla dört tanesi dönüş yapıyor. Şans eseri bir-ikisiyle sohbeti ilerletsem de kör olduğumu söylediğim anda karşı taraf iletişimi sonlandırıyor. Klasik hikâyeye, karşı tarafın ilgisini çekmişseniz size engin Photoshop ve Retrica bilgisini konuşturduğu birkaç fotoğrafını gönderir ve beğenip beğenmediğinizi sorar ve karşılığında fotoğrafları göremeyeceğinizi, kör olduğunuzu söylersiniz.

İlk tepki “Peki nasıl yazıyorsun?” Bu soru kesinlikle meraktan sorulmaz, karşı taraf gerçekten kör biriyle yazıştığından emin olmak istiyordur ve bu soruyla kendince açığınızı yakalamaya çalışıyordur.

Soruya verdiğiniz cevapla karşı taraf ikna olur ve anında “blindzone”a düşersiniz. “Herhangi bir konuda yardıma ihtiyacın varsa söyleyebilirsin.” Herhangi bir konuda birinden yardım istemek için chat platformlarına başvurmayacağımı o da tahmin ediyordur, yani umarım. Burada amaç genellikle kör birini reddetmenin yaratacağı iç sıkıntısını hafifletmek. Bu cümleden sonra sohbet devam etmiyor çünkü.

Bu aşamayı geçip iletişimi ileri boyutlara taşıdıklarım olmadı diyemem. Hatta işin eğlenceli kısmı buradan sonra başlıyor. İşte ibretlik gönül defterimden iz bırakan cümleler.

“Yani İlke seninle ciddi düşünebilirim ama şimdi sen görmüyorsun, buluşma yerinde beni beklerken başka bir kıızı ben zannedip sarılırsan ben kıskançlık krizine girerim. Bu şüpheyle yaşayamam üzgünüm.”

“Kör tuttuğunu öper” lafını fazla ciddiye almış olsa gerek.

“Şimdi ben yüzünde sivilceleri olan çirkin bir kadın değilim. Sen hiç görmediğin bir güzelliğin hakkını verebileceğin konusunda kendine güveniyor musun?”

Uzmanlar ego patlamasına karşı vatandaşları uyarıyor. Güzelliğiyle gözleri kanatan prensesimizin yaydığı alfa ışınları kameralarınızın piksellerine zarar verebilir, dikiz aynalarınızın görüntüsünü bozabilir.

“Benim için ilişkide hijyen çok önemli, sen kişisel bakımını rahat yapabiliyor musun?”

“Ben zaman makinesiyle paleolitik çağdan geldim, izinle gidip ateşi bulmam lazım.”

Yazımı beni cinsiyet kimliğimden ötürü varoluşsal boşluğa iten bir anıyla bitirmek istiyorum.

Sohbetinden çok keyif aldığım, aynı şekilde de eğlendirebildiğim ve ortak noktalarımız olan bir kadınla ilk randevumdu. Çok gezen bir insan olmadığım için ve mekân konusuna takılmadığım için seçimi karşı tarafa bıraktım. Oturduğumuz mekânda da garsonla o muhatap oldu, zira garsonu gören kişiye çağırıp sonra o kişiyi devre dışı bırakıp kendim muhatap olmak bana mantıklı gelmiyor. Ne olursa olsun erilliği elden bırakmamak gerektiğini şu cümleyle anladım:

“Mekânı ben seçtim, garsonu ben çağırdım, menüyü ben okudum. Erkek dediğin biraz inisiyatif almalı, kadın geri planda kalmalı. Ben senin yanında kendimi bir erkeğin yanında gibi hissetmiyorum.”

Bu olaydan sonra daha iyi anladım. Sakat bir adamın engelsiz erişemeyeceği tek yer bir kadının kalbi. Mücadele ederek yasaları değiştirebilir, ayrımcılığı önleyebilir, erişilebilirlik sorunlarını çözebilirsiniz. Ama biri için değerli olmaya tek başına sizin mücadeleniz yetmez.

Cinsellik ve Kanıksanmış Sağlamcılık

Beyza Ünal

beyzaunal7@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Sizi bilmem ama ben cinsellik hakkında konuşmaya, yazmaya, düşünmeye henüz doyamadım. Önceki yazımda toplumun cinselliği bir üstünlük kurma aracı olarak kullandığından bahsetmişim – ki bu kısmı, cinselliğin kamusal alanına ait bir tartışma konusuydu. Bu yazımda da biraz bireysel alanda neler olup bitiyor, onu anlatayım... Çünkü toplumsal meseleleri kendimize dert edindiğimizde, engelliliğin ve cinselliğin bireysel olarak nasıl yaşantılandığı dikkatimizden kaçabiliyor. Oysa bir klinik psikolog olarak, buna izin veremem, biliyorsunuz.

Hepimiz bazı bedenlerin diğer bedenlerden daha değerli bulunduğu ve engelliliğin yalnızca bireysel bir sorun olarak görüldüğü bir toplumda yetişiyoruz. Kendisinin engelliliğe dair en iyi yaklaşıma sahip olduğuna inanan insanların çok büyük bir çoğunluğunun aslında acıma duygularıyla dolu olduğunu görüyoruz. Haliyle cinsellikle ilgili meseleler de bu durumdan nasibini alıyor... Belli bir görünümün ve işlevselliğin dışında kalan kimse güzel, cinsel olarak çekici ya da yeterli ve değerli görülüyor. Dışarıdan aldığımız bu mesajlar o kadar yoğun oluyor ki, bunları çok kolay ve hızlı bir şekilde öğreniyoruz. Öğrendiğimiz her şey çok derinlere kadar işliyor. Öyle ki, bu alanda bir ayrımcılıkla karşılaştığımızda, bunu fark edemez, buna öfkelenemez ve karşı koyamaz hale geliyoruz – çünkü ayrımcılığı yapana hak veriyoruz, onun yerinde olsak aynısını yapacağımızı düşünüyoruz. Hatta kendimizi başkalarına karşı ayrımcılık yaparken buluyoruz.

Bu alandaki ayrımcılıklar çok yakınlarımızdan da gelebiliyor. Sevgilimizin olmasına şaşırarak arkadaşlarımız, asla evlenemeyeceğimizi söyleyen ailelerimiz, yıllarca süren romantik ilişkilerden sonra bile engelliliği bir ayrılık nedeni olarak öne süren sevgililerimiz... Hepsi bir taraftan en başta bahsettiğim şekilci ve sağlamcı toplumun

etkisi altında kalan, bir taraftan da tam olarak bu toplumsal özellikleri besleyen ve devam ettiren kişiler. Bizim de kendimizi hem kendimize hem başkalarına karşı ayrımcılık yaparken bulmamız, engelli olmayan biriyle sevgili olduğumuzda puan kazanmış gibi hissetmemiz mesela ya da engelli arkadaşlarımızın evlenmesine, çocuk sahibi olmasına şaşırılmamız, benzer bir sürecin sonucu aslında – ki, buna sağlamlılığın kanıksanması da diyebiliriz kısaca. Tahmin edersiniz ki, bu kanıksamaların hem kendi bireysel hayatımıza, hem de kanıksamalara neden olan toplumsal süreçlerin devamına katkıda bulunduğu için topluma oldukça olumsuz etkileri var.

Sağlamlılığın kanıksanması her alanda mevcut; ancak özellikle cinsellik konusunda olduğunda bizi başka birçok şeye açık hale getiriyor. Romantik ilişkilerde kendine güvenememe, ilişkileri başlatamama, sürdürmememe ya da bitiremememe, sosyal ortamlardan uzaklaşma, bedene dair memnuniyetsizlik, gelecekte umutsuzluk, mutsuzluk, kaygılı ruh hali, ilişkilerde aşırı fedakâr davranma, maruz kalınan duygusal, fiziksel, cinsel şiddete karşı çıkamama, şiddet görülen ilişkiden kurtulamama... Bir de kanıksamanın sonucu olarak, bu sorunların, ancak engellilik durumu ortadan kalkarsa çözüleceği inancı...

Tabii ki, bireysel boyutunu ele aldığımız her konuda olduğu gibi, yazı boyunca bahsettiğim durumlar herkes tarafından farklı şekillerde ve farklı yoğunlukta yaşanıyor. Dediğim gibi, bunlar illa ki cinsellik üzerinden yaşanmak durumunda da değil. Buna rağmen, geriye kalan konularda toplumda var olan birçok önyargının üstesinden gelebildiğimizi, örneğin, okumak, çalışmak, bir şeyler üretmek, sosyalleşmek, bağımsızlaşmak gibi konularda yapılan olumsuz yorumları çabucak kanıksamadığımızı ama romantik ilişkiler ve cinsellik konusundaki toplumsal önyargılara daha savunmasız olduğumuzu düşünüyorum. Bu durum, cinsellik konusunun mahrem bir konu olarak görülüp kimseyle rahatça konuşulamamasından ve dolayısıyla toplumdaki varsayımların sorgulanamamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu yüzden ben bu konuyu hep sorgulayalım istiyorum. Yazı dilimden de anlaşılacağı üzere, benim kendimi sorgulamalarım bitmiş değil; herhangi bir şekilde de biteceğini düşünmüyorum.

Derinlere kadar inmiş bütün sağlamcı dűşüncelerimi bulmaya, onlara meydan okumaya ve yerlerine daha kapsayıcı inançları yerleştirmeye kararlıyım. Sizi de beklerim...

Not: Literatürde sağlamcılığın içselleştirilmesi ya da içselleştirilmiş sağlamcılık olarak geçen süreç, bu yazıda sağlamcılığın kanıksanması ya da kanıksanmış sağlamcılık olarak ele alınmıştır. Bu terimin, bireylerin toplumda var olan sağlamcı normları sorgulamadan kabul ettiği süreci daha iyi bir şekilde tanımladığı düşünölmüştür.

Sağlıkta Erişilebilirlik Sorunları

Gözde Kılıç

gozde.kilic@bilgi.edu.tr

Sayı 54, Ağustos 2018

Merhaba sevgili EEEH Dergi okurları. Bu yazımda size kendi deneyimlerimden yola çıkarak sağlık kurumlarında yaşadığımız bazı sorunlardan söz etmek istiyorum. Birçok hastaneye gittim ve birçok tuhaf ve ayrımcı davranışla karşı karşıya kaldım. Bu davranışları şöyle açıklayayım: Hastaneye gittiğinizde ilk iş olarak veznede ön kayıt yaptırmanız gerekiyor. Bir tanıdığınızla gittiyseniz, kayıt esnasında size sorulması gereken soruları size değil, direkt yanınızdaki kişiye soruyorlar. Eğer tek başınıza gittiyseniz, hiç tanımadığınız birine “Bakar mısınız?” diye seslenip, “Şu arkadaşına yardımcı olur musunuz?” diyerek sizin adınıza yardım istiyorlar. Yardıma ihtiyacınız olup olmadığını size sorma gereği bile duymadan. Görevliler engelli olmayan bir hasta hakkında kendi başlarına karar alamazken, nedense engelli hasta hakkında birçok konuda kendi başlarına karar alıyorlar. Bu hakkı nereden bulduklarını hala anlamış değilim. Siz cevap verdiğiniz halde ya anlamazlıktan geliyor ya da soruyu yanınızdakine yineliyorlar. Ev adresi, telefon numarası, hastanın adı gibi soruları sizin bilemeyeceğinizi düşünüyorlar sanırım. Haydi bunu atlattık diyelim, bu defa da muayene sırası size geldiğinde doktorlar tarafından görmezlikten geliniyorsunuz. Doktorlar, hastalığınızın veya şikâyetinizin ne olduğunu size değil, yanınızdaki kişiye soruyorlar. Burada da yine bir mücadele vermek durumunda kalıyorsunuz. Ben direkt cevap veriyorum. Fakat beni duymamazlıktan gelip, soruyu tekrar yanımdakine soruyorlar. Ben de inatla cevabı tekrarlıyorum. Nedense engellilerin kendilerini ifade edemeyeceklerini, hastalıklarını kendi başlarına anlatamayacaklarını düşünüyorlar. En sonunda refakatçim dayanamayarak: “Sadece görmüyor, ağız dili var konuşabiliyor” demek zorunda kalıyor. Bir keresinde de babamla gitmiştim hastaneye ve doktor: “Okula gidiyor mu?” Braille yazıyı biliyor mu?” gibi merak dolu sorularını yine bana değil, babama sormuştu. İşin ilginç, babam da cevap vermişti. Babam bana “Sen neden cevap vermiyorsun?” diye sorduğunda, ben de sakın bir ses tonuyla, “Bana sormuyor ki; sana soruyor” demiştim. Doktor hatasını anlamış olacak ki, bir daha böyle sorular sormadı. Amacım bana soru

sorulmasını engellemek değildi aslında. Sadece engellilerin de diğer insanlar gibi bağımsız bir birey olduklarını, merak ettikleri her soruyu kendilerine sormaları ve cevabını da yine kendilerinden almaları gerektiğini anlatmak istemiştim. Kendimi ifade edemeyecek yaşta olsam neyse ama yetişkinlere de aynı şey yapılıncaya normal karşılayamıyorum. Konuşma engelli isem yazışarak ya da işaret dilini kullanarak iletişim kurabiliriz. Yani hastanın kendisi ile iletişim kurmak için engellilik sorun yaratmaz.

Bu yüzden artık doktora gitmek kbus oldu benim için. Bir gün arkadaşımın tavsiyesiyle kulak burun boğaz uzmanı olan bir doktora gittim. Odasına girdiğimizde tanışma faslından sonra, hastanın kim olduğunu sordu. Ben de hastanın kendim olduğunu söyledim. Doktor soruları direkt bana yöneltmeye başladığında çok şaşırmiştım. Nasıl olduysa yanımdaki kişiye değil bana sormuştu. Ben de cevaplıyordum. Yani olması gerektiği gibi ama alişkın olmadığım gibi. Muayene ederken, eyleme geçmeden önce beni bilgilendirmişti. Muayene sonucunda direkt bana bilgi vermişti. “Alerjisi var” değil, “Alerjiniz var” diyerek beni bilgilendirmişti. Dikkatimi çeken diğer bir şey de muayene sonucu hangi ilaçları ve ne için, günde kaç tane ve hangi miktarda kullanacağım konusunda beni bilgilendirmesiydi. Diğer doktorlar reçeteyi yazıp direkt refakatıma veriyorlardı. Ben sorduğumda ise ağzından cimbizle laf almaya çalışıyordum. Doktorun yaptığı en önemli bilgilendirme ise yazdığı burun damlalarını birbirinden nasıl ayırt edebileceğimi anlatmasıydı. Bana, bu damlaların kutularının birbirinden farklı boyutta olduğunu, iki tane damla verdiğini ve hangisinin ne için, kaç gün, hangi miktarda kullanacağımı ayrıntılı şekilde anlatmıştı.

Evet, şimdi gelelim eczaneden ilaçları almaya. Maalesef ilaçlar erişilebilir değil. Az sayıda ilacın kutusunun üzerinde Braille yazı bulunuyor. İlaçların nasıl kullanılacağını da yan etkilerinin neler olduğunu da okuyamıyoruz. Bu konuda hep diğer bireylere ihtiyaç duymak zorunda kalıyoruz. Eğer başka ilaçlar da kullanıyorsak, bunları birbirinden ayırabilmek ve hangisini nasıl kullanacağımızı hatırlamak için kendi çözümlerimizi üretmek durumunda kalıyoruz.

Gyno Ferro Sanol demir ilacı, Eyestil gözyaşı damlası ve Nexium mide ilacı, üzerinde Braille yazı bulunduğu yani erişilebilir olduğu için kimseye ihtiyaç duymadan birbirinden ayırabileceğim ilaçlar arasında yer alıyor.

Keşke tüm ilaçlar erişilebilir olsa. Çok mu şey istiyorum acaba? Bence hayır ve bu benim hakkım. Bir uygulama olsa ve biz istediğimiz ilacı bu uygulama sayesinde okuyabilsek. Yasal bir düzenleme olsa ve tüm ilaçlar erişilebilir olsa. Sağlık personeline engelli bireylerle iletişim kurma konusunda eğitim verilse. Biz de engelsiz bir şekilde sağlık hizmetinden yararlansak ve ilaçlarımızı kullanırken engele takılmasak. Umarım bu yazımı okuyan birileri harekete geçer ve dileklerimin gerçekleşmesi yolunda bir adım atılır.

Pahalıya Patlayan Doğum Günü Hediyesi

Mürşide Ciğerlioğlu

mursidecigerlioglu@gmail.com

Sayı 54, Ağustos 2018

Eski yazılarımı okuyan okuyucularımız bilirler. Eski yazılarımdan birinde, erişilebilir hediye almak ile ilgili bir yazı yazmıştım. Yazım amacına ulaşmış olmalı ki kardeşim ve eşi bana 2017 doğum günüm için bir hediye almak isterlerken, akıllarına televizyon almak gelmiş. O zamanlarda aile içinde konuşuyorduk. “Televizyon alacağım ama konuşan televizyonlar çıkmış, onlardan alacağım” diyordum. Sağ olsun sevgili kız kardeşim ve eşi bana bir jest yapmak istemişler. Benden önce davranarak doğum gününe denk gelecek şekilde benim için gidip konuşan televizyon almışlar. Alacakları hediyeyi bana hissettirmemek için televizyonun markasını, modelini bana sormamışlar. Televizyonu, İstanbul’da çok yaygın büyük bir mağaza zinciri olan hemen herkesçe bilinen bir tekno marketten satın almışlar.

Mağazaya gidiyorlar, “Biz bir televizyon almak istiyoruz. Ama alacağımız televizyonu görme engelli biri kullanacak o yüzden konuşan modelde olan bir televizyon almak istiyoruz” diyorlar, satış temsilcisi, “Tabii” diyor ve Sony marka Android özellikli televizyonu gösteriyor. Bakıyorlar televizyon, televizyon menülerini okuyor, “Tamam” deyip alıyorlar. Televizyon mağazada yayına bağlı olmadığı için kanalları okuyup okumadığını test edemiyorlar. Bunu sorduklarında satış temsilcisi de “Test edemiyoruz ama herhalde okur” diyor.

Neyse, televizyon alınıyor ve Sony servisi televizyonu kurmak için eve geliyor. Servis yetkilisi hızlı hızlı televizyonu kuruyor. “Televizyon konuşan model değil mi?” diye soruyorum. Beni evde yalnız gören servis yetkilisi, zaten telaşlıyken iyice telaşlanıyor. Adamcağızın televizyonun böyle bir özelliğinden zaten haberi yok. İşini bitirip gitmek isterken benim gibi birine çattığı için hem gergin hem mahcup ve bir sürü karmaşık duyguyu bir arada yaşadığı her halinden belli. Telaşla bağlı bulunduğu mağazayı arıyor

falan, birazcık arada beni dinliyor ve nihayet televizyon konuşuyor. Ama kanalları okumuyor; “Tamam ben araştırayım size bilgi vereceğim” diyerek gidiyor. Daha sonra ben bir arkadaşımın öğreniyorum LG marka televizyonun kanalları da okuduğunu. Arkadaşım, “Vakit geçirmeden hemen git değiştir Mürşide” diyor. Daha sonrasında, hemen Engin, Sevda ve ben televizyonun satın alındığı mağazaya gidiyoruz. Mağazadaki satış temsilcileri ile başlıyoruz uzun uzun konuşmaya. Adamları ikna etmeye çalışıyoruz. “Bakın LG marka televizyon okuyor bize verdiğiniz Sony marka televizyon kanalları okumuyor, gelin burada birlikte test edelim” diyoruz. Bu defa da satış temsilcilerinden “Buradaki televizyonları yayına bağlayamıyoruz “ cevabını alıyoruz. Nihayetinde “Biz araştırıp size bilgi vereceğiz” diyorlar. Aradan birkaç gün geçiyor, “Tamam” diyorlar; “Haklısınız LG marka televizyon kanalları okuyor” diyorlar. “O halde biz bu televizyonu değiştirmek istiyoruz” dediğimizde, “Aslında olmaz ama sizin için bir araştıralım” diyorlar. Nihayetinde televizyonu aldıktan bir hafta sonra Sony marka televizyon ile LG marka televizyonu değiştirebileceğimiz kararı çıkıyor. Ancak televizyonu değiştirebilmemiz için sanki hatalı taraf bizmişiz gibi bir bedel ödememiz gerekiyor. Televizyonu değiştirmek için yanlış hatırlamıyorsam 700 - 800 TL civarında bir fark ödemek zorunda kalmıştık. Bu hediyeyi bana ümit ve heyecan ile alan sevgili kardeşlerim, istediğimin olmadığını görünce bana karşı bir mahcupiyet yaşadılar. Tekrar götür getir onlara ayrı bir iş çıkardığım için ben de onlara karşı mahcup oldum. Neyse LG marka televizyonum eve gelip kurulduktan sonra, televizyonumun kanalları ve yayında olan program isimlerini okumasını gördükten sonra yaşanan olumsuzlukları hep birlikte rafa kaldırdık.

Aslında bu olay, alışveriş sırasında zaman zaman yaşadığım, alacağım ürüne, hizmete erişememe durumunu, bana somut bir şekilde yaşattığı için kızgınlığımı zirveye taşıdı.

Benzer bir kızgınlığı avize almak isterken de yaşamıştım. Avize seçmek için büyük bir yapı markete gittik. Markette avizeler asılı olarak sergileniyordu. Ben hayalimdeki avizeyi yanımdakilere anlattıkça onlar bana anlattığım modele benzeyen avizeleri göstermeye çalışıyorlardı. Ama bazı avizeler o kadar yüksekteydi ki, onlara dokunamıyordum. Mağazadaki satış temsilcileri ise, sanırım biraz da işlerin yoğunluğu

sebebiyle, “Hayır, onları indiremiyoruz” gibi cevaplar veriyordu. Bunun üzerine avizelerimi mahallemizde bulunan daha küçük bir mağazadan aldım. Hiç değilse mağaza sahibi, sanırım biraz da kendi işi olduğu için, hiç yüksünmeden tek tek bana istediğim bütün avizeleri indirip anlattı.

İşte bunlar gibi, erişemediğim ürünlere maruz kalmaktan hiç hoşlanmıyorum. Bir de oyuncak dükkânlarında benzer durumlara maruz kalıyorum. Birçok oyuncak kapalı kutu içinde satılıyor ve açık bir modeli çoğu zaman olmuyor. Eğer işini bilen, sattığı ürünlere hâkim olan bir satıcıya rastlarsam ne ala. Ürünü tek tek anlatıyor, dokunduruyor ama konuşma antrenmanı olmayan birine rastladıysam vay halime. Kutunun üstündeki yazıyı bile okutamıyorum.

Hep rahat iletişim kurabileceğiniz kişilerle karşılaşmanız dileğiyle.

Not: Şu anda kullandığım televizyonun marka ve modelini merak edenler için, LG 49uh770v